

Кафедра бандури

Ансамбль

Освітній ступінь	бакалавр
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійна програма	«Народні інструменти: «Бандура»
Статус	Цикл загально- професійної підготовки
Форма контролю	<u>Залік, екзамен</u>

Курс	3-4
Семестр	5-8

ECTS	7,5	
Годин	225	9
Індивідуальні заняття	104	2
Самостійна робота	121	5

Інформація про викладача

ПІБ	Панасюк І.В., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри бандури Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
e-mail	ivanpanasiuk17@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Навчальний курс «Ансамбль» є важливою складовою фахової підготовки студентів-виконавців, які по закінченню освітнього ступеня «Бакалавр» отримують кваліфікації концертних виконавців: артист-соліст-інструменталіст, бандурист, артист-вокаліст /соліст-бандурист/, артист оркестру /ансамблю. Відповідно, дисципліна передбачає засвоєння специфічних знань, умінь та навичок в об'ємі, який також необхідний для подальшої педагогічної діяльності молодих фахівців, викладачів дитячих закладів мистецтва.

Мета навчання:

- виховання музиканта, здатного глибоко відчувати і мислити, любити свою професію, мати внутрішню потребу нести культуру в маси, який досконало володіє своєю майстерністю
- випускник академії в залежності від творчих нахилів, рівня й характеру своєї обдарованості, уподобань повинен добре оволодіти навичками інтерпретації творів найрізноманітніших стилів і жанрів, читання нот з листа, транспонування, імпровізації, акомпанування, виконавського редагування репертуару, його аранжування, перекладення, транскрипції і творчої обробки музичного матеріалу (народних пісень, дум, оригінальних творів, написаних для інших інструментів)
- виховання громадянина, патріота рідної України, який має фундаментальні знання в своїй професії і широко обізнаний в проблематиці інших галузей знань, сучасної політики, історії, культури, науки, літератури, мистецтва
- розвиток пізнавальних і фахових зацікавлень майбутніх виконавців-бандуристів, формування в них мотивації до самостійної виконавської діяльності.

Завдання:

- оволодіння професійними навичками ансамблевої гри;
- оволодіння різноманітним ансамблевим репертуаром;
- опанування навичками самостійної роботи над музичним твором;
- ознайомлення з принципом формування ансамблю;
- оволодіння вокально-інструментальним поєднанням голосу та різних інструментів, злиття та тембрально-динамічна співзвучність голосів;
- розуміння ансамблями технічних можливостей, специфіки звучання різних музичних інструментів, єдності характеру музики та якості штрихів, принципів звуковидобування;
- вміння досягати творчої єдності в процесі спільного виконання музичного твору, почуття ансамблю та вирішувати художньо-музичні завдання разом з іншими учасниками ансамблю;
- виховання почуття відповідальності перед партнерами, вимогливості до себе, виконавчої дисципліни;
- виховання творчої самостійності та ініціативності студента;
- розвиток артистичних якостей;
- створення репертуарного фонду та постійне його розширення для майбутньої творчої роботи;
- закріплення навичок отриманих у класі з фаху.

Звідси - високі вимоги до педагога, який повинен майстерно володіти інструментом, а також глибоко знати і методично використовувати в своїй педагогічній діяльності знання з названого циклу предметів.

У РЕЗУЛЬТАТІ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ СТУДЕНТ ПОВИНЕН ОТРИМАТИ ТАКІ КОМПЕТЕНТНОСТІ:**- знати:**

- основи теорії та методології формування виконавської майстерності артиста-ансамбліста;
- основні напрямки розвитку вокально-інструментального ансамблевого виконавства;
- види ансамблів;
- основні принципи формування ансамблю;
- специфіку динамічного співвідношення звучання голосів та інструментів у певних видах ансамблів;
- можливості різних інструментів в ансамблі та особливості аранжування для різних видів ансамблів.

- вміти:

- досягати ритмічного узгодження в процесі ансамблевого виконавства;
- поєднувати тембри, динамічні та інші особливості голосів;
- досягати рівної сили динамічних відтінків, певного тембрового забарвлення інструментально;
- оцінювати в процесі спільного виконання гру партнера по ансамблю на образно-емоційному, метро-ритмічному та динамічному рівнях та співвідносити з нею свою гру;
- використовувати невербальні методи спілкування з партнером у ансамблі; долати сценічне хвилювання;

- мати навички:

- сумісної ансамблевої роботи над єдиним способом артикуляційних прийомів, інтонації тощо;
- відчуття єдиного темпоритму, звукового балансу, штрихової єдності тощо;
- самостійної роботи над музичним твором, у тому числі опрацювання партій ансамблю, їх коригування, аналіз партитури;
- колективного читання нот з аркуша та транспонування;
- прискореного читання вертикальних і горизонтальних нотних структур;
- інтерпретації творів різноманітних стилів та жанрів;
- концертних виступів з ансамблевим репертуаром.

Перелік тем

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1.

Вивчення специфіки ансамблевої гри.

Формування специфічного виконавського слухо-моторного комплексу уявлень, навичок та умінь.

Тема 1. Виявлення рівня професійної підготовки та творчих уявлень студента.

Тема 2. Складові якісного прочитання авторського тексту та опанування фактури музичного твору.

Тема 3. Робота над вокальним матеріалом та поєднання його з акомпанементом.

Тема 4. Типовість та особливості форми твору, що вивчається.

Тема 5. Опанування специфікою музичної мови твору певного стилю та жанру, її художні особливості.

Тема 6. Опанування вправ для подолання технічних складностей.

Змістовий модуль 2.

Робота над фактурою та формою.

Тема 1. Виявлення жанрових ознак тематичного матеріалу, робота над темпо-ритмічною організацією твору, утриманням єдиного темпу у поєднанні з виразністю інтонування та артикуляції.

Тема 2. Динамічний план твору, вивчення тонального плану, кадансів, кульмінаційних епізодів.

Тема 3. Вивчення метро-ритмічних особливостей твору.

Тема 4. Спрямованість роботи на осмислення та втілення форми твору через поєднання засобів музичної виразності різних інструментів та голосів.

Тема 5. Аналіз особливостей фактури, інтерпретація та творчий підхід до перекладень та аранжувань.

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль 3.

Удосконалення навичок фахового багатопланового слухання.

Оволодіння майстерністю поєднання голосів та інструментів.

Тема 1. Виявлення виконавського комплексу засобів виразності у творах різних стилів.

Тема 2. Активізація образно-асоціативного мислення і уявлення.

Тема 3. Робота над розвитком музичного мислення з метою наскрізного розвитку твору.

Тема 4. Робота над рішеннями виконавських задач поєднання співу та акомпанементу в залежності від стилістичних і жанрових ознак тематизму.

Тема 5. Самостійне опрацювання (читання з листа) творів.

Змістовий модуль 4.

Удосконалення особистих виконавських якостей студента.

Підготовка до виконання екзаменаційної програми.

Тема 1. Виявлення специфіки комплексу засобів музичної виразності в сучасній музиці.

Тема 2. Втілення художнього задуму композитора, інтерпретація в колективному ансамблевому виконанні.

Тема 3. Оволодіння культурою звуковидобування у сучасній музиці.

Тема 4. Творчі рішення в підборі репертуару, опанування методами перекладення та аранжування.

Тема 5. Виховання у студента художнього смаку, естетичного відчуття, гармонічного поєднання інтелектуального та емоційного ставлення до виконавського процесу як необхідних умов для розкриття його творчої особистості, набуття осмисленої виконавської волі та невимушеної артистичності.

Форми та технології навчання

Дисципліна «Ансамбль» для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» факультету народних інструментів Академії складається з індивідуальних занять та частки годин для самостійної роботи та підготовки, а також включає контрольні заходи (залік, екзамен) та обов'язкові концертні (публічні) виступи для набуття виконавського сценічного досвіду.

Навчальні ресурси

Нотний матеріал відповідного ансамблевого бандурного репертуару, музикознавча та методична література за фахом представлені у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії, інтернет-ресурси. Репетиційні приміщення в навчальних аудиторіях, концертних залах Академії надається для проведення занять, репетицій та концертних виступів відповідно розкладу. За умови дистанційного навчання під час

карантину або форс мажорних обставин, всі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали студенти можуть знаходити на сайті бібліотеки Академії <http://lib.knmau.com.ua>.

Кожний змістовний модуль може бути використаний викладачем на будь якому етапі роботи зі студентом протягом V-VIII семестрів. Індивідуальні перспективні та поточні плани роботи складаються викладачем у відповідності до програмних вимог з урахуванням професійних можливостей та рівня підготовки кожного студента.

Методи контролю

1. Попередній контроль.

На перших етапах опрацювання програми ЗМ, викладач виявляє рівень знань, умінь і навичок студентів для вивчення обраного твору - співвідношення складності твору з професійними можливостями студентів.

2. Поточний контроль.

Викладач здійснює постійний контроль під час практичних занять з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу, виявлення проблем та усунення недоліків.

3. Міжсеместровий та підсумковий контроль.

Екзамен/заліки у період зимової та літньої сесій оцінює кафедральна комісія, враховуючи професійний та творчий розвиток студентів дисципліни «Ансамбль» освітнього ступеню «Бакалавр».

Система оцінювання

Семестри 5-8

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Залік	30
2.	Екзамен	40
3.	Участь у концерті класу, кафедри тощо.	15
4.	Участь у конкурсі, фестивалі тощо	15
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів:

Оцінка «відмінно»:

- бездоганне виконання програми – яке демонструє високий рівень володіння ансамблем виконавськими технічними та художньо-образними засобами, переконливу інтерпретацію композиторського задуму, відчуття та естетичний смак найрізноманітніших стилів і жанрів у втіленні музичного матеріалу; виявляє широку амплітуду образно-художнього мислення виконавців, виконавську експресію і волю, точно передає драматургію твору інструментально-вокально-артистичними засобами, у вокально-інструментальних творах – існування елементів театралізації дійства, високопрофесійного поєднання акомпанементу та вокалу, наявність розвиненого вокального дихання, повного діапазону та виразної дикції. Також на оцінку можуть впливати і суб'єктивні чинники: працездатність, рівень складності програми, темп неухильного творчого зростання, конкурсні відзнаки та досвід виступів на значних сценах.

Оцінка «добре»:

- артисти ансамблю достатньо розкрили свої виконавчо-музичні дані, володіють технічними, художніми і артистичними прийомами виконання, досить майстерно володіють інструментами, виявляють образно-художнє мислення і виконавський темперамент, вміло користуються голосом і гармонійно поєднують спів з власним супроводом, якщо мова йде про студентів вокально-інструментального профілю..

Оцінка «задовільно»:

- недостатньо добре володіють виконавчо-інтерпретаторськими навичками гри в ансамблі, мають проблеми з опануванням окремими технічними складностями або вмінням швидкого, міцного і довготривалого запам'ятовування музичного твору, слабкі вокальні навички і невизначений супровід

вокального твору.

Оцінка «незадовільно»:

- Програма виконана не в повному обсязі. Обмеженість музичних та технічних здібностей.
- Студент не засвоїв матеріал програми внаслідок порушення навчальної дисципліни та неприпустимого ставлення до предмета.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися студентам з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта

Передбачається участь студентів у міжнародних та всеукраїнських конкурсах, фестивалях, концертних програмах, благодійних музичних акціях, участь у майстер класах та стажування у літніх музичних школах/академіях; пасивна та активна участь у міжнародних, всеукраїнських та кафедральних конференціях, круглих столах; відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій, виставок тощо.

Рекомендована література

1. Актуальні напрямки відродження та розвитку народно-інструментального мистецтва в Україні. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К., 1995.
2. Андрієвський В. Микола Лисенко – батько української музики 1842–1912–1962. Торонто: *Вільне слово*, 1962. 22 с.
3. Барсукова Н. С. Історія формування вітчизняного сольного виконавства на бандурі. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2010. № 22 (209). С. 56–60.
4. Баштан С. В. З історії жанру сольного-інструментального виконавства на бандурі. *Українське кобзарство в музичному світі: традиції і сучасність* : тези до всеукр. наук.-практ. конф. Київ, 1997. С 3–4.
5. Баштан С. В. Історія кобзи-бандури та її сучасний розвиток. *Часопис НМАУ*. 2010. № 6. С. 57–60.
6. Баштан С. В. Методика роботи з ансамблем бандуристів. – К.: Муз. Україна, 1982.
7. Баштан С. Пам'яті видатного українського митця І.М. Скляра // Бандура. – 1998. – № 63-64. – С.30-35.
8. Баштан С., Івахненко Л. Бандуристе, орле сизий... – К.: Музична Україна, 1995. – 136 с.
9. Баштан С., Омельченко А. Школа гри на бандурі. Київ : Муз. Україна, 1989. 134 с.
10. Березуцька М. Обробки українських народних пісень у репертуарі ансамблю бандуристів «Чарівниці» Дніпропетровської академії музики ім.М.Глінки. *Культура і музика*. 2018. № 1. С. 153–157.
11. Білозуб Л. М. Народна пісня у творчості українських композиторів. *Наукові записки. Серія «Педагогічні науки»*. 2017. № 157. С. 47-50
12. Білоус В. Психологічні аспекти формування виконавської художньої майстерності. Автореферат дис... канд. мистецтв. – К., 2005. – 16 с.
13. Брояк Н. Теоретичні аспекти виконавської техніки бандуриста. Дисертація канд. мистецтв. – К., 1997. – 167 с.
14. Ваврик О. Кобзарські школи в Україні / О. Ваврик. – Тернопіль. – 2006. – 223 с.
15. Вольнюк О. Розвиток професійної освіти бандурного мистецтва. *Бандура*. 1997. №59-60. С. 26-30.
16. Герасименко О. Феномен Василя Герасименка у бандурному мистецтві сучасності. *Наукові записки Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка*. 2006. 1 (16). С. 69–75.
17. Горенко-Баранівська Л. І. Гетьмансько-старшинське середовище і культурно-музичне життя в Україні другої половини XVII–XVIII ст. : автореф. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 «Музичне мистецтво» / Горенко-Баранівська Лариса Іванівна. – К., 2001. – 24 с.
18. Губ'як Д. Еволюція конструкторської думки у вдосконаленні бандури. *Наукові записки Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка*. 2006. 1 (16). С. 85-89
19. Гуменюк А. Українські народні музичні інструменти. – К., 1967.
20. Давидов М. А. Українське струнно-щипкове академічне мистецтво: функціонування, проблеми збереження та розвитку. *Академічне мистецтво оркестрів народних інструментів і капел бандуристів спеціальних музичних вузів України* : тези всеукр. наук.-теорет. конф. (02.12.2005 р.). Київ, 2005. С. 72–78.
21. Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа). – К., 2005.
22. Давидов М. Київська академічна школа народно-інструментального мистецтва. – К.: НМАУ ім. П.І.Чайковського, 1998. – 223 с.
23. Давидов М. Проблеми розвитку академічного народно- інструментального мистецтва в Україні. – К., 1998.
24. Давидов М. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста. – К.: Музична Україна, 1997. – 240 с.
25. Давидов М. Фундатор кобзарського академізму ХХ століття. *Бандура*. 1995. №4. С. 10-15.

26. Давидов М. Виконавське музикознавство : енциклопедичний довідник. Луцьк : ВАТ «Вол. обласна друк.», 2010. 400 с.
27. Давидов М. А. Історія виконавства на народних інструментах. 2-ге вид. Луцьк, 2010. 590 с.
28. Давидов М. А. Проблеми розвитку академічного народно-інструментального мистецтва в Україні. Київ : Вид-во ім. О. Теліги, 1998. 207 с.
29. Данилець В. Композиторський та виконавський фольклоризм: термінологічний зміст поняття. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка*. 2018. № 1. С. 87–95.
30. Дубас О. Бандурна освіта в Україні. Шляхи до професіоналізації (про класу бандури в Музично-драматичній школі Лисенка). *Бандура*. 1995. № 51-52. С. 23-27.
31. Дубас О. Становлення та розвиток кобзарських шкіл в Україні (XVII ст.-1 пол. XX ст.). Автореферат дис... канд. мистецтв. – К., 2002. – 20 с.
32. Дутчак В. Г. М. Лисенко та Г. Хоткевич на шляху академізації бандурного мистецтва. *Музична україністика: сучасний вимір. № 7: Постать Миколи Лисенка в європейському й національному історико-культурному контексті*. 2012. № 7. С. 129–138.
33. Дутчак В. Г. Розвиток професійних засад бандурного мистецтва 1970– 1990 рр.: творчість і виконавство : автореф. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства : 17.00.03. Київ, 1996. – 24 с.
34. Дутчак В. Основні тенденції в сучасному бандурному виконавстві України та української діаспори. *Актуальні проблеми народно-інструментального виконавства в Україні: історія і сучасність*. 2017. Зб. наук. пр. С. 5–13.
35. Дутчак В. Удосконалення бандури в контексті історичного розвитку кобзарства України та діаспори. *Студії мистецтвознавчі. Театр. Музика. Кіно*. 2004. Чис.4 (8). С. 64–72.
36. Дутчак В. Українська бандура: минуле і майбутнє. *Музика*. 1993. № 4. С. 20–21.
37. Ємець В. Кобза і кобзарі. Берлін : Укр. слово, 1923. 112 с.
38. Жеплинський Б. Кобзарськими стежинами. Львів, 2002. 277 с.
39. Зінків І. Бандурна творчість Гната Хоткевича : між традицією і модернізмом. *Інструментальне мистецтво у вищій школі : проблеми і перспективи професійної підготовки*. 2012. № 12. С. 337–342.
40. Золочевський В. Ладо-гармонічні основи української радянської музики. Київ : Наук. думка, 1964. 163 с.
41. Іваницький А. І. Український музичний фольклор: підручник. Вінниця: Нова книга, 2004. 320 с.
42. Іванов П. Оркестр українських народних інструментів. – К., 1981.
43. Ігнатченко Г. Міжнародний конкурс виконавців Гната Хоткевича. *Музика*. 1998. № 5. С. 5–6.
44. Кабачок В., Юцевич Є. Школа гри на бандурі. – К.: Держвидав. обр. мист-ва і муз. літ. УРСР, 1958. – 246 с.
45. Кирдан Б. Народні співці-музиканти на Україні /Борис Кирдан. – К.: МузичнаУкраїна. – 1980. – 180 с.
46. Кирдан Б., Омельченко А. Народні співці – музиканти на Україні. – К.: Музична Україна, 1980. – 182 с.
47. Комаренко В. Українські народні інструменти. – К., 1960.
48. Конопленко-Запорожень П. Кобза і бандура. Вінніпег, Канада, 1963. 170 с.
49. Корній Л.П., Сюта Б.О. Історія української музичної культури: підручник для студентів вищих навчальних закладів України. – К.: НМАУ імені П.І.Чайковського, 2011. – 736с.
50. Кошиць О. Про Українську Пісню та Музику: монографія. Нью-Йорк: Наша Батьківщина, 1970; Київ: Музична Україна, 1993. 50 с.
51. Кузьмич Я. О. Розвиток професійного бандурного мистецтва: тенденції, школи, композиторська творчість. *Вісник Житомирського державного університету імені І. Франка*. 2011. № 60. С. 145–148.
52. Кузьміна Л. Слово про майстра. Федір Коровай. – Харків, 1999.
53. Кушнір О. Виготовлення та вдосконалення бандур як важливий чинник професіоналізації бандурного мистецтва. *Музикознавчі студії*: Зб. статей. Дрогобич, 2009. Вип. 21. С. 39-48.
54. Кушнір О. Інструментальні концертні жанри бандурного репертуару. *Українське академічне народно-інструментальне мистецтво в контексті сучасної музичної соціокультури*. Зб. мат. Всеукр. наук.- практ. конф. / Ред.- упор. М. А. Давидов. Київ., 2007. С. 38-44.
55. Кушнір О. Оригінальні інструментальні композиції українських мистців для бандурних ансамблів різного типу. *Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка. Музикознавчі студії*. 2010. №22. С. 231–238.
56. Кушпет В. Старцтво: мандрівні співці-музиканти в Україні (XIX – поч. XX ст.) / В. Кушпет. – К., 2007. – С. 376.
57. Лідін Д. За фольклорними джерелами *Музика*. 1973. № 1. С. 15.
58. Лісняк І. Трансформації виконавської творчості кобзарів-бандуристів на межі XIX–XX століття. *Українське мистецтвознавство*. 2009. № 7. С. 131–135.
59. Лісняк І. М. Академічне бандурне мистецтво кінця XX – початку XXI ст. як відображення провідних тенденція розвитку сучасної української музичної культури : Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства: 17.00.03. Київ, 2017. 250 с.
60. Лошков Ю. Володимир Андрійович Комаренко. - Харків, 2002.
61. Мокрогуз І. М. Основні методичні видання XX ст. – першооснова виконавства на бандурі. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія*. 2009. № 23. С. 160–166.

62. Морозевич Н. В. Бандурне мистецтво як культурне надбання сучасності : автореф. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства: 17.00.03. Одеса, 2003. – 16 с.
63. Муха А. Композитори України та української діаспори: Довідник. Київ. Музична Україна, 2004. – 352 с
64. Ніколенко О. І. Оригінальна інструментальна бандурна творчість в аспекті жанрово-стильової еволюції : автореф. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства: 17.00.03. Львів, 2011. – 16 с.
65. Носов Л. Музична самодіяльність радянської України (1917-1967). – К., 1968.
66. Олексієнко О. Бандура у музиці сучасних українських композиторів як чинник збагачення вітчизняної духовної культури. *Духовна культура як домінанта українського життєтворення*: Матеріали Всеукраїнської наук. практ. конф. Київ, 2005. Ч. II. С. 57-62.
67. Олексієнко О. Творчість М. Дремлюги і процес становлення бандурного репертуару: Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства : 17.00.03. Київ, 2003. 170 с.
68. Омельченко А. Мистецтво бандуристів на піднесенні. *Народна творчість та етнографія*. 1967. № 6. С. 33–35.
69. Омельченко А. Педагогічний репертуар. Випуск 1. Київ : Муз. Україна, 1967. 43 с.
70. Опришко М. Школа гри на бандурі. Київ : Муз. Україна, 1967. 147 с.
71. Панасюк І. В. Творча діяльність С. В. Баштана в контексті становлення Київської школи академічного бандурного виконавства : дис... канд. мистецтвознав. : 17.00.03; НМАУ ім. П. І. Чайковського / Панасюк Іван Васильович. – К., 2008. – 210 с.
72. Панасюк І. Кобзарство-бандурицтво – ретроспектива традицій // Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції: до 70-річчя кафедри народних інструментів Київської консерваторії (НМАУ) імені П.І.Чайковського: зб.ст./редактор-упор. М.А.Давидов. – К., 2010. – С. 68-76.
73. Панасюк І. Переплелись роки й бандури струни (Сергій Васильович Баштан – кобзар нової доби). – К., 2002. – 130 с.
74. Панасюк І. Творча діяльність С. В. Баштана в контексті становлення київської школи академічного бандурного виконавства : Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства : 17.00.03. Київ, 2008. 221 с.
75. Пилипчук В. Специфіка звуковидобування на бандурі. *Актуальні проблеми народно-інструментального виконавства в Україні: історія і сучасність*. 2017. 36. наук.ст. С. 172-177
76. Пухальський Я. Методика преподавання гри на бандурі. – К., 1979.
77. Пшеничний Д. Аранжировка для народних інструментів. – К., 1980.
78. Рожецька Л. Українські народні пісні з репертуару Лариси Руденко : Для голоса у супроводі фортепіано. 2-ге вид. Київ : Муз. Україна, 1974. 52 с.
79. Рудницький А. Про музику та музик. Бібліотека Українознавства ч. 39: монографія / Наукове товариство ім. Шевченка. Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Computoprint Corporation, 1980. 336 с.
80. Семешко А.А. Виктор Власов. – К., 2004.
81. Симонова О. Інтерпретація оригінального бандурного твору та педагогічний процес. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики*. № 46. С. 314–321.
82. Скляр І. Київсько-Харківська бандура. Київ, 1971. 69 с.
83. Скляр І. Щоб повнозвучною була бандура. *Народна творчість та етнографія*. Київ, 1967. С. 58–62.
84. Слюсаренко Т.О. Бандурне виконавство як явище національної української культури : автореф. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства: 17.00.03. Харків, 2016. – 21 с.
85. Соколов Ф. Андреев В.В. и его оркестр. – Л., 1962.
86. Стельмашенко А. А. "Константин Мясков". 2-ге вид. Київ : Муз. Україна, 1986. 62 с.
87. Стельмашенко О. А. "Костянтин Мясков". 1-ге вид. Київ : Муз. Україна, 1981. 48 с.
88. Супрун Н. Гнат Хоткевич – музикант. Рівне : Ліста, 1997. 280 с.
89. Турко Н.С. Базові фазиси вдосконалення конструкції бандури к академічного концертного інструмента *Актуальні проблеми народно-інструментального виконавства в Україні: історія і сучасність*. 2017. 36. наук.ст. С. 202-210.
90. Хай М. Музично-інструментальна культура українців / Михайло Хай. – Київ ;Дрогобич, 2007. – 543 с.
91. Хоткевич Г. Бандура та її конструкція: монографія / заг. ред., передм. В. Мішалова. Торонто – Харків: Фонд національно-культурних ініціатив імені Гната Хоткевича, 2010. 292 с.
92. Хоткевич Г. Музичні інструменти українського народу. – Харків., 2002.
93. Хоткевич Г. Підручник гри на бандурі. Частина I. Харків : Держ. вид-во України, 1930. 26 с.
94. Чабаненко Н. Бандурний репертуар як чинник розвитку концертного виконавства. *Мистецтвознавчі записки*. 2018. № 33. С. 522–528.
95. Черемський К. Повернення традиції. – Харків: Центр Леся Курбаса, 1999.
96. Черкаський Л.М. Українські народні музичні інструменти: навчальний посібник.- К.: ДАКККіМ, 2005. – 264с.
97. Шуст Я. Кобзарі і лірники України на фоні слов'янського епосу. – Львів, 1953.